

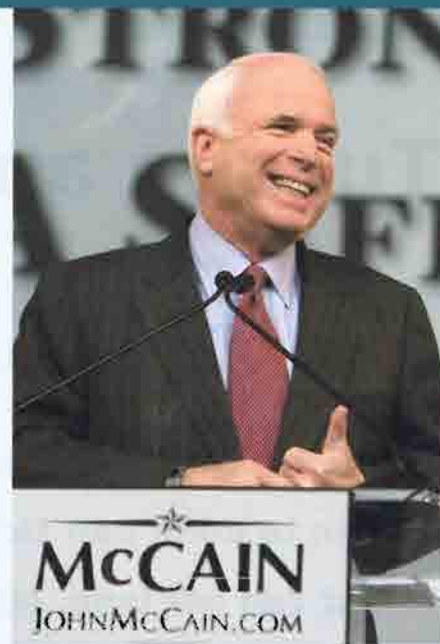
Tussen apathie en participatie

AMERIKAANSE JEUGD EN DE VERKIEZINGEN

Politiek in Amerika is voor 'grown-ups'. Jong Amerika heeft betere dingen te doen dan zich zorgen te maken over de politieke toekomst van het land. Maar gooi een onpopulaire oorlog in de mix, samen met een jonge, hoop predikende, zwarte man en een assertieve energieke vrouw met een beroemde/beruchte man, en jong Amerika wordt wakker. Nog nooit is het leven van de docent geschiedenis en staatsinrichting hier zo goed geweest; studenten stellen vragen en ondernemen actie. Op de schoolcampussen woedt een ware verkiezingskoorts. Is er alsnog hoop voor de toekomst?

Oscar Lansen is docent geschiedenis en staatsinrichting aan de UNC-Charlotte.

- ▶ Zolang deze geen nationale belangen aantasten.
- ▶ De grenzen van de kiesdistricten zijn zo bepaald dat beide partijen afgevaardigden naar Washington kunnen zenden en minderheden vertegenwoordigd zijn. Dit kan echter leiden tot vreemd gevormde districten.
- ▶ De hoeveelheid kiesmannen per staat is gelijk aan het aantal afgevaardigden in het Congres. De burgers van het District of Columbia hebben drie kiesmannen.
- ▶ Een politicus kan zonder debat geld aanwijzen voor een specifiek project door het aan een vaak irrelevant wetsvoorstel te hechten.

Voor de buitenstaander (en veel van de eigen burgers) voelt de Amerikaanse politiek antidemocratisch aan. Dat is vreemd voor een land dat zichzelf als hét voorbeeld van de vrije wereld ziet. Aan de ene kant kiest men hier tot in het absurde: de president, het deelstaatsparlement en het federale parlement, de gouverneur, de burgemeester, de sheriff, het schoolbestuur,

'Op de middelbare school leeft de politiek in de marges; de belangrijkste verkiezing is die voor Homecoming King and Queen.'

de rechter, de penningmeester, de onderwijsinspecteur en ga zo maar door. Aan de andere kant bleek bij de voorlaatste presidentsverkiezingen dat niet het aantal stemmen, maar de plaats waar de stemmen werden uitgebracht uitmaakt wie president wordt. Een tweepartijstelsel in een land dat zo divers is aan mensen, in zijn economie, cultuur en problemen, kan dat wel een eerlijke vertegenwoordiging opleveren? Om het hele systeem daarom maar als archaïsch of achterhaald af te schrijven doet echter geen recht aan het werk van de *Founding Fathers*. Om het grote Amerikaanse verkiezingspel beter te kunnen waarderen duiken we daarom eerst de geschiedenis in.

Founding Fathers

Amerika mag nooit een dictatuur worden; niet door de acties van een eenling, een kleine groep, of de machtigen over machtelozen. Dit hadden de *Founding Fathers* voor ogen toen zij de *Declaration of Independence* opstelden en de inhoud daarvan codificeerden in

de *Constitution* en de *Bill of Rights*. Voor de nationale politiek betekende dit de scheiding van de politieke machten, de scheiding van kerk en staat, een dubbel verkiezingsstelsel, het recht van de deelstaten om eigen wetten te schrijven,¹ en de mogelijkheid een potentiële dictatuur te verwijderen. Het Huis van Afgevaardigden (tweejaarlijkse termijnen; het aantal zetels correspondeert met de bevolkingsgrootte van de staat) en de machtige Senaat (twee leden per staat voor acht jaar in getrapte verkiezingen) worden door de inwoners van de deelstaten per district² gekozen; de burgers in het *District of Columbia* (Washington DC) hebben geen stem. Voor de verkiezing van de president – een ambt met meer bevoegheden dan welke Europese premier of president dan ook – construeerden de *Founding Fathers* een stelsel van kiesmannen, zodat kleine staten een zekere zeggenschap hebben en de grootste of meest bevolkte staat nooit eenzijdig de leider bepaalt.³ Het is geen evenredige afspiegeling, maar een 'the winner takes it all-principe': de winnaar in een deelstaat krijgt alle kiesmannen. Dat is de reden waarom Al Gore in 1999, ondanks dat hij de meeste stemmen kreeg, toch de verkiezing verloor.

De werkelijkheid van het Amerikaanse politieke systeem is er een van geld en invloed. Verkiezingen zijn duur en kandidaten hebben daarom continu geld nodig; iets wat studenten niet hebben. Lobbyisten reiken echter graag een helpende hand, soms iets te graag, zoals een recente reeks over *influence peddling* uitwees. Je moet min of meer een miljonair zijn om politicus te kunnen worden. Congresmannen en -vrouwen sturen op hun beurt weer grote hoeveelheden geld naar hun districten via de zogenaamde *earmarks*;⁴ het is moeilijk een *incumbent* (bekleder van een politiek ambt) te verwijderen.

Amerikaanse politiek is daarom noch rechtschapen noch rechtvaardig. Regels zijn er om in je voordeel te gebruiken. Alles is partijdig: wat je zegt en doet bepaalt of je herkozen wordt.

Daarnaast kenmerken in het bijzonder presidentsverkiezingen zich door cynische calculatie over welke staten je moet winnen en hoe je je supporters daar naar de stembus krijgt. President Bush' voormalige politieke adviseur Karl Rove was hierin een meester: *gay marriage*, Al Qaida, abortus en 9/11 mobiliseerden de religieuze fundamentalisten en *soccer moms*.⁵ Samen met een geruchten campagne en negatieve advertenties zorgde dit er voor dat de minderheid in wezen over de meerderheid besliste; John Kerry had geen kans.

Presidentsverkiezingen gaan echter in twee rondes: de eerste is die van de *primaries*, in een door de partijen opgeteld schema wordt bepaald wie de twee kandidaten worden. De tweede is de keuze uit de twee kandidaten op de eerste dinsdag in november in het laatste jaar van de termijn. Normaal is de beslissing in de *primaries* vrij snel gevallen. De Republikeinen kennen het 'the winner takes it all-principe': win de eerste paar staten en je hebt genoeg kiesmannen. De Democraten gebruiken een ander systeem. Dat duurt een beetje langer, maar na *Super Tuesday* is het ook hier meestal min of meer beslist; de primaries in de daaropvolgende staten zijn dan pro-forma.⁶

Dat dit alles een nare smaak bij veel kiezers achterlaat is wel bekend. Staten proberen hun primaries steeds eerder te houden om mee te blijven tellen. Maar politici hervormen niet graag een systeem dat hen aan de macht houdt. Ook al brengen de weinigen die gaan stemmen moedig hun stem uit – een opkomst van dertig to vijftig percent is erg goed – zij voelen geen directe relatie tussen hun actie en het resultaat ervan. Dat is de reden dat velen, met name onder de jeugd en de zwarte bevolking, niet de moeite nemen om te gaan stemmen. De docent staatsinrichting roeit daarom tegen de stroom van cynisme op. Hoe verdedig je een systeem dat de jeugd nauwelijks invloed geeft? Introduceer Ron Paul en het internet.

Ron Paul, YouTube en Facebook

Op de middelbare school leeft de politiek in de marges; de belangrijkste verkiezing is die voor *Homecoming King and Queen*.⁷ Op colleges en universiteiten is het nauwelijks beter. Politieke partijen hebben hun jeugdafdelingen; daar mag je met de oudjes meedoen. En dat is het dan. Maar een jaar geleden zag men iets abnormaals; journalisten en analisten konden hun ogen niet geloven. Hoe kon een obscure en oude aartsconservatieve presidentskandidaat zo populair onder jongeren zijn? Het feit dat Ron Paul geen blad voor zijn mond nam was zeker verfrissend. Maar dat verklaarde al de posters voor

► Dit zijn vooral de *born-again* of *evangelical* christenen, die vaak lid zijn van de zogenaamde mega-churches: congregaties van 3000 of meer met aartsconservatieve voorgangers die politiek gesproken geen blad voor hun mond nemen. Met *soccer moms* worden de vrouwelijke kiezers met kinderen in de bovengemiddelde inkomstgroep bedoeld (jeugdvoetbal is hier een elitaire sport).

► 5 Februari of ook wel *Super Tuesday* is relatief nieuw. Dit jaar vielen 22 Democratische primaries op deze datum. Om de nominatie te winnen heeft een kandidaat 2025 *delegates* nodig, waarvan er 1668 te winnen zijn op *Super Tuesday*. Daarnaast zijn er 720 zog supergedelegierten; belangrijke partijleden die een eigen stem hebben.

► Homecoming is zowel een reünie (vaak met een American footballwedstrijd) en een populariteitsverkiezing voor de laatste twee jaren van de bovenbouw, waar ieder een jongen en meisje die zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt tot koning en koningin bekroont.

hem in de gangen van de colleges en universiteiten niet. Nee, de man van Texas had iets gedaan dat geen politicus voor hem voor mogelijk (of noodzakelijk) had gehouden: de wereld van de jeugd betreden en door-dringen tot de relaties en opinies die daar thuis horen. Hij had zich op *YouTube* geplaatst.

De Amerikaanse samenleving kent een enorme culturele verscheidenheid, maar haar machtsstructuur bleef traditioneel. Mijn studenten begrijpen de motieven van hun voorgangers in de sixties niet; ondertussen heeft hun generatie met de computer een eigen besloten subcultuur gecreëerd: *MySpace* voor scholieren, *Facebook* voor studenten en *YouTube* voor iedereen. Met name *Facebook's* concept was revolutionair totdat het slachtoffer werd van de commercie: ieder college of universiteit had haar eigen gesloten internetgemeenschap, waar studenten zich vrij kunnen uitdrukken, sociaal bewegen, groepen vormen, vrienden maken; men besteedt meer

'De man van Texas had gedaan wat geen enkele andere politicus ooit had overwogen: de wereld van de jeugd betreden. Hij had zich op YouTube geplaatst.'

tijd aan *Facebook* dan aan het huiswerk. Ron Paul was de eerste kandidaat die de jeugd serieus nam. Ongepolijst, ogenschijnlijk eerlijk, tegen de oorlog, en net als de jongeren een politieke underdog; zijn berichten werden op *Youtube* omarmd en hij werd al snel de lieveling van de onmondigen. Zelfs nu hij allang uit de race is, worden er nog steeds clips van hem op het internet gezet en worden er nog steeds mensen lid van zijn fanclub op *Facebook*. Hij heeft 134 *YouTube* filmpjes met meer dan veertien miljoen kijkers; meer dan Hillary Clinton. Ron Paul heeft nog niet officieel opgegeven, maar John McCain heeft genoeg stemmen om tot kandidaat verkozen te worden.

Populair ja, presidentskandidaat nee. Want ook Ron Paul kon niets doen tegen datgene wat de jeugd apathisch maakt: het gevoel dat Amerika door oude witte mannen bestuurd wordt; de schreeuw van Howard Dean en het surfboard van John Kerry doen hier niets aan af. Conservatieve studenten zagen nog wel wat in de ongecompliceerde George W. Bush. Met name tot aan de eerste helft van zijn tweede termijn waren de *Young Republicans* hier triomfantelijk actief op de campus. Maar nu zijn zij stilgevallen; er is een onpopulaire

oorlog en een oude witte man als presidentskandidaat. Hun democratische klasgenoten zijn echter koortsachtig opgetogen; alles wijst op een overwinning van hun partij in november. Zij staan op de rand van een nieuw tijdperk, een herrijzenis van een John F. Kennedy: een president(e) die hun vertegenwoordigt.

Oh Hillary, Oh Bama!

Amerika houdt van records en vernieuwing, het gaat hand in hand met competitie en pioniersgeest. Statistieken zijn er heilig: sport, politiek, economie, entertainment, het dagelijks leven – Amerika heeft zo weinig geschiedenis dat in wezen alles geschiedenis is. En al die records, of dit nu de eerste man op de maan, de zoveelste home-run, of de meeste regen in één dag is, worden gevierd. Met Hillary Clinton of Barack Obama als presidentskandidaat en een goede kans op een Democratische overwinning in november, gaat Amerika weer geschiedenis schrijven. Het enthousiasme is zo groot dat zelfs vierde klassers nu politieke experts zijn (ook al rapporteerde de *New York Times* dat hun belangrijkste eis een langere lunchtijd is).

Maar er is meer aan de hand. Zowel Hillary als Barack zijn minderheidskandidaten. Hillary vertegenwoordigt niet alleen vrouwen, maar ook de jonge universiteitsstudenten die ondanks hun betere opleiding een tweede plaats in de samenleving moeten innemen. Een overwinning is voor beiden rechtvaardigheid na tegenslag. Barack laat zwarte scholieren en studenten zien dat het goed is om slim en ambitieus te zijn. Hij is de eerste 'kleurloze' zwarte kandidaat; een voorbeeld van hoe het ideale Amerika zou moeten wezen. Dat is de reden waarom hij het zo goed doet bij blanke studenten en hoger opgeleidenen.⁸ Samen vertegenwoordigen Hillary en Barack de *audacity of hope*; de hoop om gehoord te worden, de hoop om voor het eerst mee te tellen. In re-

'Barack laat zwarte scholieren en studenten zien dat het goed is om slim en ambitieus te zijn.'

cordaantallen laten studenten zich hier registreren voor de verkiezingen en stemt zwart Amerika in de *primaries* op zijn eigen zoon. En dat is pijnlijk voor Hillary omdat Bill voorheen de kampioen van zwart Amerika was.

Charlotte

Je kunt de koorts hier in Charlotte en op de campus van de University of North Carolina (UNC) voelen.⁹

▶ Zwarte kandidaten omarmen traditioneel de *civil rights struggle* tegen discriminatie en onrecht jegens hun groep. Waar de klanken van Martin Luther King nog steeds een sterke resonantie hebben bij deze minderheid, maakt het de kandidaat bijna zonder uitzondering onverkiesbaar bij de witte meerderheid.

▶ UNC Charlotte is met 23.000 (meest regionale) studenten de vierde in grootte van de zeventien opleidingsinstituten die tot de University of North Carolina behoren.

Dorm buttons

De grootste stad van North Carolina is het tweede bankencentrum van de VS en werkt als een magneet op politici, want ze heeft rijke donors, hoog opgeleide kiezers en een mondige bevolking. Maar de regio is het progressieve centrum van een conservatieve staat. Vanwege het 'winner takes it all-principe' en de relatieve late datum van de *primary*, telden de Democraten hier bij de presidentsverkiezingen nauwelijks mee. Maar door de open race tussen Hillary en Barack vestigden zij hun aandacht op Charlotte, en de UNC Charlotte haar aandacht op hen. Weken lang waren hier politieke bijeenkomsten op de campus, met als hoogtepunt verscheidene bezoeken van de kandidaten, hun secondanten en de nationale media. Studenten met Hillary en Barack T-shirts en buttons, posters en krijtteksten op muren en stoepen. De *Young Republicans*, bedreigd door al dat *liberalism*, organiseerden ook bijeenkomsten. Met pro- en antikandidaat fanclubs op het UNC Charlotte's Facebook netwerk waren het hier virtuele jaren zestig. Het is echter prematuur te veronderstellen dat de jeugd nu eindelijk door de politiek is gegrepen. Daar is Amerika te vluchtig voor; wat nieuw is, wordt gauw oud. Net als Ron Pauls populariteit zijn ook deze verkiezingen een abnormaliteit. Als het aan Hillary en Barack had gelegen zouden beiden gedurende de *primaries* nooit een voet in Noord Carolina gezet hebben.

Democracy by mistake

De verkiezingskoorts rond de vraag of Amerika een eerste vrouwelijke of zwarte president gaat krijgen en de betrokkenheid daarbij, was niet mogelijk geweest zonder een paradoxale samenloop van omstandigheden. Een onpopulaire president (en een nog onpopulairdere vice-president), incompetentie en corruptie, een desastreus verlopende oorlog, een onheilspellende economische crisis en het gevoel te zijn bedrogen, deed veel traditionele kiezers de ongehoorde stap nemen de barrière van racisme en sexismen te overschrijden en op een vrouw of een zwarte man te stemmen; Obama heeft

zelfs een goede kans Republikeinen voor zich te winnen. Daarnaast maakte de diskwalificatie van Michigan en Florida de Democratische *primaries* tot een nationale race; het was de eerste keer dat de andere helft van Amerika meetelt en het hele circus naar North Carolina kwam.¹⁰

De filmpjes op YouTube en de kandidaatsdebatten op MTV *Rock the Vote* kunnen echter niet verbergen dat Amerika in essentie op een gezicht of een imago in plaats van op een idee stemt; pijnlijk duidelijk werd dat in een van de *exit poll*-interviews waarin een kiezer zei Hillary gekozen te hebben omdat Obama geen vlagspeldje wil dragen. En voor de jeugd geldt: *image is everything*, een *good-looking image* is belangrijk: 'Barack for president!' Niet voor niets zijn de twee meest populaire video's op YouTube de serenade 'I am in love with Obama' van Obamagirl en een gewaagde late-night comedyshow parodie waarin Hillary ook 'wat' Barack wil.¹¹ Mijn studenten waren opgetogen om Bill en Barack in levende lijve te kunnen zien en met hen op de foto te mogen. Maar of ze echt naar de kandidaten hebben geluisterd en de kandidaten naar hen, valt te betwijfelen.

Misschien is dit alles wat te pessimistisch. De *primaries* hier in Noord Carolina zijn nu voorbij. In Charlotte kreeg Obama 70% van de stemmen en Hillary 29%. Voor heel Noord Carolina was de uitslag 56% - 42%. De komende vier jaar een nieuw gezicht in het Witte Huis kan misschien tot de lang gehoopte doorbraak van de jeugd leiden. In ieder geval heeft de docent staatsinrichting nog een tweede ronde met de presidentsverkiezingen voor de boeg. Intussen zijn de posters op de campus verdwenen, is het krijt verbleekt en zijn de studenten op zomervakantie. De rust is terug. Of dit voor de jeugd alleen een adempauze is en er nieuwe actie in november komt, of dat de ontgoocheling al heeft toegeslagen over de Amerikaanse politiek als een cynisch spel van calculaties, valt te bezien. De toekomst zal het uitwijzen.

► In een poging mee te tellen hielden de conservatievere en/of *blue collar* (blanke arbeiders) staten Florida en Michigan hun *primaries* vóór 5 februari of Super Tuesday, met gevolg dat de Democratische Partij hen hun respectievelijke 210 en 156 *delegates* afnam (na Californië [370] en New York [232] het grootste aantal). Deze stemmen zouden in meerderheid naar Hillary Clinton zijn gegaan.

► www.youtube.com, zoek op 'Obamagirl' en 'Barack Obama Hillary Clinton - Umbrella'